

Чередюк О.В.,
методист ресурсного центру
з підтримки інклюзивної освіти
КЗ «Інститут післядипломної педагогічної освіти
Чернівецької області»

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНИХ ЦЕНТРІВ У 2024/2025 Н.Р.

Основними напрямками роботи ІРЦ у 2024/2025 навчальному році залишаються:

1. Проведення комплексної оцінки розвитку особи з особливими освітніми потребами, у тому числі повторної. У зв'язку з дією воєнного стану проведення комплексної оцінки, у тому числі повторної, здійснюється також для осіб з особливими освітніми потребами, які вимушені змінити своє місце проживання (перебування) та зараховані в інклюзивні класи (групи) закладів освіти й не отримують додаткових психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових послуг за місцем навчання, здобувають освіту з використанням технологій дистанційного навчання, але не отримують корекційно-розвиткових або психолого-педагогічних послуг за місцем навчання внаслідок особливостей психофізичного розвитку.

Звертаємо увагу, що на період воєнного стану діють особливі умови щодо організації комплексної оцінки, зокрема:

- можуть надаватися копії документів, які посвідчують особу дитини, батьків (чи законних представників) дитини, свідоцтва про народження дитини; також можливе пред'явлення документів з використанням мобільного додатка «Дія» [1];

- для дітей, які переїхали на тимчасове місце проживання, комплексна оцінка проводиться в скорочений термін (протягом тижня з моменту подання звернення (заяви)); також скорочено термін підготовки відповідного висновку для всіх дітей, які оцінювалися (не лише для тимчасово переміщених) – 5 робочих днів.

В умовах сьогодення комплексна оцінка може проводитися не лише в ІРЦ, але й за місцем навчання особи з ООП в закладі освіти та/або за місцем її проживання (перебування). Для цього фахівці інклюзивно-ресурсних центрів за заявою заявників виїжджають на місце навчання особи з особливими освітніми потребами та/або місця

проживання (перебування). Для призначення дати батьки (опікуни) можуть подати документи онлайн в кабінеті користувачів в АС ІРЦ, після чого ІРЦ має в доступний для батьків спосіб (через телефонний зв'язок, месенджери чи електронною поштою) встановити зв'язок з батьками та отримати від них фото наявних додаткових документів, у тому числі медичних, продуктів діяльності дитини (малюнків, прописів тощо), характеристик від педагогів, які раніше працювали з дитиною, тощо.

Звертаємо увагу на особливості проведення комплексної оцінки для дітей, які перебувають закордоном. У виняткових випадках для дітей, які не проходили раніше комплексну психолого-педагогічну оцінку в ІРЦ, потребують її вперше та перебувають закордоном, така оцінка в ІРЦ може бути проведена онлайн з урахуванням результатів оцінки, проведеної за кордоном, з використанням визнаних міжнародних діагностичних методик, що дають можливість визначити стан дитини, рівень інтелекту тощо.

Нагадуємо фахівцям (консультантам) ІРЦ про обов'язковість дотримання принципу конфіденційності щодо отриманих матеріалів у ході проведення комплексної оцінки розвитку дитини та неприпустимість використання, поширення чи демонстрації отриманих фото та відео не за призначенням.

Термін дії висновку інклюзивно-ресурсного центру не обмежений у часі, крім випадків, коли рекомендовано та визначено дату повторного вивчення. Підставами для проведення повторної комплексної оцінки розвитку особи з урахуванням змін до Положення про інклюзивно-ресурсний центр є перехід дитини з особливими освітніми потребами з дошкільного закладу освіти в заклад загальної середньої освіти; перехід між рівнями освіти (з початкової до середньої, з середньої до старшої) у загальноосвітньому закладі (тобто перед продовженням навчання на наступному рівні освіти особи з ООП мають пройти повторну комплексну оцінку для отримання рекомендацій щодо організації їхнього навчання); переведення дитини із спеціального закладу дошкільної освіти, спеціального закладу загальної середньої освіти, закладу загальної середньої освіти до інклюзивної (спеціальної) групи закладу дошкільної освіти або інклюзивного (спеціального) класу закладу загальної середньої освіти; а також за рекомендацією команди психолого-педагогічного супроводу дитини в разі виявлених актуальних

освітніх потреб дитини в процесі навчання, наявності труднощів у засвоєнні дитиною освітньої програми або успіхів у навчанні.

Водночас згідно зі змінами до положення про ІРЦ, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 30.08.2022 №979, у період воєнного стану для осіб, які тимчасово перебувають та здобувають загальну середню освіту за кордоном, під час переходу між рівнями освіти дія висновку, який використовувався на попередньому рівні освіти, подовжується на термін дії воєнного стану. Повторна комплексна оцінка для таких осіб має бути проведена не пізніше, ніж через 3 місяці, після припинення чи скасування воєнного стану, повернення здобувача освіти з закордону. У випадках, коли проведення комплексної оцінки було неможливим з певних причин і діти з ООП були зараховані до спеціальних закладів освіти на підставі медичних документів із обов'язковим проведенням вивчення розвитку дитини психолого-педагогічним консилиумом, комплексна оцінка має бути проведена фахівцями ІРЦ упродовж трьох місяців від початку навчання у спеціальному закладі освіти.

В окремих випадках повторна комплексна оцінка розвитку дитини між рівнями освіти може бути проведена в онлайн-режимі фахівцями ІРЦ, які проводили первинну оцінку розвитку, здійснювали супровід цієї дитини в освітньому процесі та слідували за динамікою її розвитку.

2. Здійснення системного кваліфікованого супроводу осіб з особливими освітніми потребами. Підтримка відповідно до визначеного рівня відбувається тоді, коли особа з особливими освітніми потребами здобуває освіту в інклюзивній групі (класі) закладів дошкільної та загальної середньої освіти, у тому числі й забезпечення участі педагогічних працівників ІРЦ в діяльності команд психолого-педагогічного супроводу особи з особливими освітніми потребами. Водночас звертаємо увагу, що на період дії воєнного стану ІРЦ також мають здійснювати системний кваліфікований супровід осіб з ООП, які вимушено змінили місце проживання (перебування) та були зараховані в інклюзивні класи (групи) або здобувають освіту з використанням технологій дистанційного навчання [3].

Окремо наголошуємо на обов'язковій участі фахівців ІРЦ у командах психолого-педагогічного супроводу дітей з ООП в закладах дошкільної та загальної середньої освіти та шкільних консилиумах у спеціальних школах та навчально-реабілітаційних центрах з метою якісної розробки ІПР дитини з особливими освітніми потребами [4].

3. Надання рекомендацій закладам освіти щодо підтримки в освітньому процесі, розроблення індивідуальної програми розвитку, у тому числі для дітей, які зазнали психологічної травми. Підкреслюємо, що всі діти інклюзивних класів та груп, у тому числі діти з особливими освітніми потребами, навчаються за освітньою програмою закладу освіти, при цьому для дітей з особливими освітніми потребами передбачено доповнення освітньої програми корекційно-розвитковим складником. Програми для спеціальних закладів освіти можуть бути лише ресурсом для адаптації та/або модифікації освітньої програми до потреб дітей з особливими освітніми потребами.

4. Надання психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових послуг дітям з ООП. Як і раніше, такі послуги надаються фахівцями ІРЦ дітям раннього та дошкільного віку, які не відвідують заклади дошкільної освіти, та дітям, які здобувають освіту у формі педагогічного патронажу. Водночас звертаємо увагу на ухвалені зміни до Положення про інклюзивно-ресурсні центри щодо розширення кола завдань на період дії воєнного стану, згідно з якими фахівці ІРЦ мають надавати додаткові корекційно-розвиткові послуги та психологічну підтримку всім дітям з ООП за місцем їхнього тимчасового перебування. Зокрема, корекційно-розвиткові послуги можуть надаватись як в очній (якщо це не становить загрозу життю), так і в дистанційній формі через проведення індивідуальних та групових занять. Такі заняття можуть проводитися як штатними працівниками закладу, до якого зараховано тимчасово переміщену особу з ООП, так і залученими фахівцями, у тому числі й фахівцями інклюзивно-ресурсних центрів, зокрема працівниками, які тимчасово проживають на цій території, на підставі цивільно-правових договорів. Проведення занять у дистанційному режимі здійснюється за погодженням з одним із батьків згідно з індивідуальною програмою розвитку та за наказом керівника закладу. Оплата за корекційно-розвиткові заняття, проведені дистанційно на умовах цивільно-правових договорів, здійснюється в разі наявності підписаного акту виконаних робіт. Факт надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг шляхом використання дистанційних технологій можуть підтвердити батьки дитини з особливими освітніми потребами [2].

5. Подолання освітніх втрат. Гуманітарна ситуація, яка склалася в державі, спровокувала виникнення проблеми освітніх втрат, які мають кумулятивний ефект, тобто тенденцію до накопичення й поглиблення.

Відсутність чи недостатнє надання корекційно-розвиткових послуг дітям з ООП сприяє втраті чи погіршенню вже набутих навичок. Втрата стабільності, безпеки, звичного способу життя, повітряні тривоги, перебування в укриттях дестабілізують стан дітей з ООП, негативно відображаються на їхньому психологічному стані. Тобто йдеться не тільки про освітні, а і про розвиткові втрати, адже дитина з ООП має вкрай обмежені джерела підтримки.

Тож, враховуючи потребу дітей і батьків у психоемоційній підтримці, для забезпечення всебічних потреб дітей з ООП пропонуємо долучатися до програми з надолуження освітніх втрат та створювати на базі ІРЦ центри/хаби, надавати консультації, проводити просвітницькі заходи, ресурсні зустрічі для психосоціальної та психоемоційної підтримки учасників освітнього процесу та збереження їхнього ментального здоров'я [5].

Список використаних джерел та літератури

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 12.07.2021 №545 «Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр» (зі змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України №617 від 22.08.2018, №983 від 21.10.2020, №765 від 21.07.2021, №493 від 29.04.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-%D0%BF#Text>.

2. Постанова Кабінету Міністрів України від 26.04.2022 №483 «Про внесення змін до порядків, затверджених постановами КМУ від 10.04.2019 №530 і від 15.09.2021 №957» (Порядок організації інклюзивного навчання в закладах дошкільної освіти; Порядок організації інклюзивного навчання в закладах загальної середньої освіти). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/483-2022-%D0%BF#Text>.

3. Лист МОН №1/3710-22 від 28.03.2022 «Про роботу інклюзивно-ресурсних центрів та організацію освітнього процесу для осіб з особливими освітніми потребами в період воєнного стану». URL: https://kristti.com.ua/wp-content/uploads/2022/03/Rekomendatsiyi_voyennyj_stan_red-1.pdf.

4. Постанова Кабінету Міністрів України від 21.07.2021 №765 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/765-2021-%D0%BF#Text>.

5. Рішення Комітету ВР з питань освіти, науки та інновацій №122 від 07.06.2023 «Про затвердження Рекомендацій “Освітні втрати й освітні розриви на рівні загальної середньої освіти: вимірювання та механізми подолання”». URL: https://www.rada.gov.ua/news/news_kom/237512.html.

Захарова М.В.,
методист ресурсного центру
з підтримки інклюзивної освіти
КЗ «Інститут післядипломної педагогічної освіти
Чернівецької області»

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В СПЕЦІАЛЬНИХ ШКОЛАХ ТА НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ЦЕНТРАХ У 2024/2025 Н.Р.

І. Організація освітнього процесу для дітей з особливими освітніми потребами в спеціальних школах та навчально-реабілітаційних центрах

Особи з особливими освітніми потребами можуть навчатися в спеціальних школах та навчально-реабілітаційних центрах, інклюзивних або спеціальних класах закладів загальної середньої освіти. Для учнів, які за станом здоров'я потребують охоронного режиму або не можуть відвідувати навчальний заклад, місцеві органи управління освітою організовують навчання за індивідуальною формою (екстернатна, сімейна (домашня), педагогічний патронаж).

Організація освітнього процесу для дітей з особливими освітніми потребами у спеціальних школах та навчально-реабілітаційних центрах (далі – НРЦ) ґрунтується на загальнолюдських цінностях, визначених Законами України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про дошкільну освіту» та «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків», здійснюється в рамках нормативно-правового забезпечення Нової української школи, Положення про спеціальну школу та Положення про навчально-реабілітаційний центр, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня